

YAKKA TARTIBDA KUTUBXONA – AXBOROT XIZMATI KO‘RSATISHNING DOLZARB VAZIFALARI.

Mirsoat Mirsultanovich Isxakov

“Kutubxona-axborot faoliyati” kafedrasining katta o‘qituvchisi

Anotatsiya. Yakka tartibda kutubxona – axborot xizmati ko‘rsatish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir, chunki bu kutubxonachi faoliyatining eng ko‘p mehnat talab qiladigan, ayni paytda eng foydali qismidir. Kutubxona-axborot muasasalarida yakka tartibda xizmat ko‘rsatish - kitobxonlarning turli axborot resurslariga bo‘lgan talablarini qondirish, kitoblarni mustaqil tanlash va kitobxonlar bilan ishlash jarayonlarida maslahat berish faoliyatidir. Maqolada bu vazifalarning inavtsion shakl va usullari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Kognitiv, inovatsiya, Mutolaa madaniyati, yakka tartibda xizmat ko‘rsa-tish, o‘qishga rahbarlik qilish, kitobxon formulyari, bibliografik manbalar, lug‘atlar, ensiklopediya.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.M.Mirziyoyevning “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi” kitobida bugungi kunda yurtimizda Uchinchi Renessans poydevorini yaratishda amalga oshirilayotgan tub o‘zgarishlar va islohotlarning maqsadi, mazmun-mohiyati hamda ustuvor yo‘nalishlari belgilab berilgan bo‘lib, “ Istiqbolda bu sohada amalga oshirishimiz kerak bo‘lgan ustuvor vazifalar O‘zbekistonning ma’naviy taraqqiyot strategiyasi hamda uni amalga oshirish dasturini ishlab chiqish va hayotga tadbiiq etish davlat siyosatining tarkibiy qismiga aylantirishni taqozo etmoqda. Bu muhim vazifa , o‘z navbatida ilm-fan, madaniyat va san’at, adabiyot va badiiy ijodiyot sohalarini ma’naviy - ma’rifiy taraqqiyotdagi ta’sirchanligini yanada oshirishga doir qo‘shimcha chorata-tadbirlarni talab etadi” deb ta’kidlanadi [1. B.263]

Foydalanuvchilarga yakka tartibda xizmat ko‘rsatish-ning vazifalari doirasi juda keng bo‘lib unga quyidagilar kiradi:

- O‘qish mavzusini aniqlashda yordam berish, adabiyotlarni tanlash, foydalanuvchilarning qiziqishlarini aniqlash va shakllantirish.
- Ularning so‘rovlarini aniqlash uchun o‘qilgan narsalarni muhokama qilish.
- Mutolaa madaniyatini oshirish.
- Shaxcning o‘qishiga yordam berish.
- Nashr etilgan asarlar, bibliografik manbalar, ensiklopediya va ma’lumotnomalar bilan tanishtirish.

Kitobxonlarga yakka tartibda xizmat ko'rsatish-ning tamoyil: "Har bir foydalanuvchi uchun, o'z vaqtida to'g'ri kitob tavsiya qilish", ayniqsa bolalar bilan ishlashda bu vazifa dolzarb bo'lib, kutuxonachidan kitobni va boshqa ma'lumotlarini yaxshi bilishni hamda foydalanuvchining bilimini, uning rivojlanish xususiyatlarini va shaxsiy ma'lumotlarini bilgan xolda, maslahat suhbatlari o'tkazib, shaxsiy o'qish rejalarini tuzish.

Darhaqiqat, bu kitobxonlar bilan ishlashning butun majmuasi, shu jumladan reklama ishi, ochiq foydalanish fondini tashkil etish, ma'lumotnoma-bibliografik, axborot-bibliografik xizmatlar va foydalanuvchi bilan muloqotda bo'lishni talab etadi.

Kitob tavsiyasi borasida yakka tartibda ishlash haqida gapirganda biz ishlatadigan yana bir atama mavjud, bu "O'qishga rahbarlik qilish". "Mutolaa bo'yicha ko'rsatma berish" Biz o'qish bo'yicha ko'rsatmalar haqida so'zning to'liq va aniq ma'nosida faqat foydalanuvchi-larning ayrim toifalariga nisbatan gapirishimiz mumkin: yosh kitobxonlar (kam hayotiy tajribaga ega, kam ma'lumot va rivojlanmagan didga ega), yomon tayyorgarlik ko'rgan kitobxonlar (oz ma'lumot va cheklangan hayotiy tajribaga ega).

Kitobxonlar bilan ishlash haqida gapirganda biz ishlatadigan yana bir atama bu "O'qishga rahbarlik qilish". "O'qish bo'yicha ko'rsatma berish" nima? Biz o'qish bo'yicha ko'rsatmalar haqida so'zning to'liq va aniq ma'nosida faqat foydalanuvchilarning ayrim toifalariga nisbatan kuzatishimiz mumkin: Masalan yosh kitobxonlar hayotiy tajribasi kam, kitobxon sifatida rivojlanmagan, yaxshi tayyorgarlikga ega bo'lmagan kitobxonlar bo'lishi mumkin.

O'qishga yo'naltirish - kutubxona faoliyatining turli shakllari va usullari orqali o'qish mazmuni va tabiatiga maqsadli ta'sir qilish. Foydalanuvchi – kitobxonlarga tabaqalashtirilgan yondashuv va tizimlilik tamoyillariga asoslanadi.

Mutolaa bo'yicha yo'l-yo'riq ko'rsatish kitobxon-larning qiziqishlari, ehtiyojlarini o'rganish va hisobga olishga asoslanadi. Yakka tartibda, guruhli va ommaviy ishning turli shakllari va usullari, shuningdek kutubxonaning ma'lumotnoma-bibliografik apparati, tavsiyaviy uslubiy - bibliografik qo'llanmalar tizimi, adabiyotlarni ko'rgazmali targ'ib qilish tizimi, eng faol kitobxonlar orqali fondlarni targ'ib qilish va ommaviy axborot vositalaridan foydalanish kerak.

Foydalanuvchi bilan yakka tartibda ishlash kutubxonachining ma'lum shaxsiy fazilatlarini, birinchi navbatda, odamlarga hurmat, sezgirlik, xushmuomalalik, boshqa odamning qiziqishlarini tushunish qobiliyati, sabr-toqatlilik, chidamlilik, kuzatuvchanlik, qiziquvchanlik, qarorlar va harakatlarning samara-dorligi va ravshanligini va ishga ijodiy yondashishni talab qiladi.

Har bir kutubxonachi o'z kitobxonlariga kitob tanlash va undan foydalanishda samarali va manzilli yordam ko'rsatish orqali ularning qiziqish va ehtiyojlarini qondirishga intiladi. Bu kutubxonachi o'z foydalanuvchilarini bilsa va ularning

madaniy darajasini va ehtiyojlarini aniq tushunsagina samarali ishlashi mumkin. Lekin foydalanuvchining bilimi o'z-o'zidan paydo bo'lmaydi. Bunga kitobxonlar, ularning talablari, qizi-qishlari va ehtiyojlarini tizimli o'rganish orqali erishi-ladi.

Ko'pgina ilmiy-tadqiqot institutlari, O'zbekiston san'at va madaniyat instituti kafedralari, Respublika bolalar kutubxonasi, viloyat axborot-kutubxona markazlari yosh kitobxonlarni o'rganishadi. Keng qamrovli sotsiologik tadqiqotlar otkazadi masalan, "O'smirlar o'qishini o'rganish", "Kichik yoshdagi bolalar hayotida kitob va o'qish", "XXI asrda bolalar kitobxonligi" va boshqalar. Bunday tadqiqotlar foydalanuvchilarning qiziqishlarini qanoatlantirishda o'qish-ning o'rnini, ularning o'qish mazmunini, adabiyotga murojaat qilish motivlarini, majburiy va bo'sh vaqtda o'qish, ulushini aniqlash imkonini beradi.

Kutubxonada kitobxon bolani o'rganish kundalik faoliyatda amalga oshiriladi va aniq amaliy maqsadlar-ni ko'zlaydi. Qiziqishlar, talablar va adabiy asarlarni idrok etish xususiyatlarini o'rganish orqali kutubxona-chilar o'qishni boshqarishning eng samarali tizimini ishlab chiqadilar.

Foydalanuvchilarni o'rganish quyidagi umumiy tamoyillarga asoslanadi:
Birinchi tamoyil: foydalanuvchi bolani o'rganish uni shaxs sifatida o'rganish bilan chambarchas bog'liq bo'lishi kerak. Bu kutubxonachi bolaning shaxsiyatini har tomonlama, maqsadli o'rganish bilan shug'ullanishi kerak degani emas. U foydalanuvchi bilan eng yaxshi holatda bir oyda bir necha marta muloqot qiladi va bunday imkoniyatga ega emas. Lekin u foydalanuvchi-ni shaxs sifatida bevosita emas, bilvosita kuzatadi, o'rganadi.

O'rganishning barcha usullari - suhbat, kuzatish, foydalanuvchilarning formulalarini tahlil qilish - o'zlarining kutubxona diqqatini yo'qotmasdan, ayni paytda kutubxonachiga bolaning shaxsiyatini yanada chuqurroq ochib beradi. Uning foydalanuvchi sifatidagi xususiyatlarini uning qiziqishlari va sevimli mashg'ulotlarini, do'stlari, oilasi va maktabi bilan munosabatlarini bilish orqali tuzish mumkin.

Shunda bir xil yoshdagi bolalar o'rtasida kitob o'qish va kitobga nisbatan yakka tartibdagi tafovutlar aniq bo'ladi, kutubxonachi o'qishga bo'lgan qiziqishni shakllantiradi va yo'naltira oladi.

Ikkinchi tamoyil: foydalanuvchi bolani o'rganayotganda, bir vaqtning o'zida uning qiziqishlarini rivojlantirish va boshqarish. Kutubxonachi bolani o'qishiga rahbarlik qilish jarayonida o'rganadi, shu bilan birga uni foydalanuvchi-kitobxon sifatida rivojlantiradi.

Uchinchi tamoyil: bolalar kutubxonasida kitobxonni o'rganish kitobni o'rganish bilan chambarchas bog'liq. Kitobning o'zida, uning turi va janrida foydalanuvchiga ta'sir qilishning potentsial, imkoniyatlari va usullarini aniqlash kerak. Kutubxonachi uchun kitob va uning mazmuni haqida umumiy tushuncha yetarli emas.

Har xil turdagi va janrdagi o'qish fazilatlarini nima uchun mo'ljallanganligini, ular foydalanuvchidan nimani talab qilishini va uning ongida qanday ishla-shini tushunish muhimdir. Bolalarning ushbu asarlarni o'qishiga tabaqalashtirilgan yo'l-yo'riq berish uchun kutubxonachi foydalanuvchining xususiyatlarini ham, kitobning xususiyatlarini ham bilishi kerak; ularni bir-biri bilan to'g'ri bog'lay bilish muhimdir.

Foydalanuvchilarni o'rganish uchun quyidagi usullar qo'llaniladi:

Pedagogik va sotsiologik tadqiqotlarda qo'llaniladigan o'ziga xos kutubxon metodlari va usullari alohida ko'rsatilgan.

Sof kutubxonachilar: foydalanuvchilar formulalarini tahlil qilish, foydalanuvchilarning so'rovlari, kuzatish kundaliklari (foydalanuvchilar guruhlarini o'rganish).

Umumiy usullar: kuzatish, suhbat, so'roq, tahlil usullari. Bolalarni kitobxon sifatida o'rganishda foydalanuvchi formulalarini tahlil qilish muhim rol o'ynaydi. Ushbu usulni batafsilroq tahlil qilaylik.

Foydalanuvchilarni hisobini olish, nazorat funktsiyalariga qo'shimcha ravishda, o'qish tahlili uchun mo'ljallangan shakl kiritilsa, bu sizga foydalanuvchilarning tarkibi va so'rovlarini tahlil qilish imkonini beradi. Kutubxonachilarga xizmat ko'rsatishni yaxshilashga qaratilgan sotsiologik tadqiqotlar manbai bo'lib xizmat qiladi.

Kitobxon formulari - bu alohida foydalanuvchi yoki muayyan guruh o'qishida umumiy va maxsus narsalarni ochib beradigan asosiy hujjat. Biroq, formulachini rasmiy ravishda saqlash foydalanuvchini o'rganish yoki o'qishiga rahbarlik qilish uchun hech narsa bermaydi.

Quyidagi ikkita namunaviy shaklni keltiramiz: maktabgacha yoshdagi foydalanuvchilar va 1-9 sinf foydalanuvchilari uchun.

Shakl uchta asosiy qismdan iborat: foydalanuvchi haqida umumiy ma'lumot; chiqarilgan kitoblarni hisobga olish; kutubxonachi eslatmalari.

O'qish haqidagi ma'lumotlar kognitiv tekshiruvlar, so'rovlar va sevimli mashg'ulotlarni olish imkonini beradi. Foydalanuvchi shaxsini, uning kitob va o'qishga munosabatini chuqurroq o'rganishga ma'lumotlar ham yordam beradi: "U nima haqida o'qishni yaxshi ko'radi", "U maktabda qaysi fanlarni qiziqarli deb biladi", "Sevimli" o'yin-kulgi", "U yana qanday kutubxonalardan foydalanadi?"

Kutubxonachilar kitobni muntazam ravishda formulachiga yozib olishlari kerak, har safar bola kitobni tekshirganda yoki qaytarganda. Ma'lumotlarni tahlil qilish kutubxonachilarning faoliyati samaradorligini, kitobxonlarning turli xil va janrdagi adabiyotga qiziqishini shakllantirish va chuqurlashtirishni, foydalanuvchilarning idrokidagi o'zgarishlarni kuzatish imkonini beradi. Shaklni tahlil qilish sizga eng ko'p o'qiladigan adabiyotlarni, o'qish motivlarini va o'qigan narsangizga munosabatni aniqlash imkonini beradi.

Vaqtı-vaqtı bilan talabning tabiati va uning sabablarini tahlil qilish kerak. Kitobga bo'lgan talabning aniqligi, bolalar nafaqat nimani o'qiyotgani, balki nimani o'qishni xohlashlarini, aniq kitoblar va aniq mualliflarni nomlashlari kutubxonachining kitobxonni shakllanishidagi muhim rolini ko'rsatishi mumkin.

Bolalar tomonidan noaniq yoki mavzuli talabning ustunligi ("qiziqarli narsa, men bilmayman") kutubxonaning o'z foydalanuvchilari bilan yetarlicha ishlamayotganligi, ularning o'qishi tasodifgan qoldirilganligi, bolalar kitobni yaxshi bilmasligidan dalolat beradi. Kitob targ'ibotining kutubxona shakllari kitobxonlar talabi va bolalarning kitobxonlik madaniyatiga ta'sir ko'rsat-maydi.

So'rovning tabiati bo'yicha: janr, tematik, kayfi-yatni aks ettiruvchi (masalan, quvnoq), noaniq, o'ziga xos (muallif va sarlavha) - biz foydalanuvchining qiziqishlarini, uning idrok xususiyatlarini, o'qishga rahbar-lik qilish natijalarini aniqlaymiz.

Kutubxonachining talabning paydo bo'lish sabablari haqidagi eslatmalari ma'lumotlarni olish va tahlil qilish imkonini beradi: talabga ta'sir qiluvchi omillar; kitob tanlashda kutubxonaning ma'lumot-noma bibliografik apparatining roli; bolalar va o'smir-larning o'qishiga muayyan ijtimoiy muhitning ta'siri.

Talab va uning motivlarini tahlil qilish bizga ochiq kirish, kitob ko'rgazmalari, kutubxonachilar suhbatlari va ommaviy tadbirlarning kitobxonlikka o'ziga xos ta'sirini aniqlash imkonini beradi. Talab sabablarini qayd etish vaqtini qisqartirish uchun siz an'anaviy qisqartmalar tizimidan foydalanishingiz mumkin: "TV" - televizor; "b" - kutubxonachining tavsiyasi; "O. d." - ochiq kirish; "kitob V." - ko'rgazma.

Shu bilan birga kutubxona, foydalanuvchining o'qigan narsa talabiga munosabati, foydalanuvchining tabiati to'g'risida eslatmalarida foydalanuvchining bayonlarini so'zma-so'z yozib olish kerak. So'zma-so'z yozuv kutubxonachiga ko'p narsalarni ochib beradi: uning ishining yordami ("Eslab qoling, bizga aytdingiz"), oiladagi o'qish muhiti ("Onam bu kitobni avvaldan yaxshi ko'rardi"), idrok etishning o'ziga xos tarzda, foydalanish orqali-harakati. kitob haqida gapirish va boshqalar.

Bolaning o'qigan kitobi haqidagi bayonotini yozishda qisqartmalar va javoblarni rasmiylashtirish mumkin emas. Albatta, kundalik ishda kitobxonning har bir kutubxona kitobiga munosabatini yozib bo'l-maydi. Ammo, agar kutubxonachi bolaning ma'lum bir kitobga bo'lgan munosabatini tavsiflovchi alohida narsani sezsa, bu reaksiyani ta'kidlash kerak.

Biz o'qilgan narsalar to'g'risida eslatmalar ustunidan foydalanib, o'qishning o'ziga xos xususi-yatlarini aniqlaymiz va yakkatartibda ish usullarini belgilaymiz (bolalarning bayonotlari idrok etish imkoniyatlari, ijodiy tasavvur va o'z-o'zini anglash darajasi haqida gapiradi).

Shakldagi yozuvlarni tahlil qilish bizga foydalanuvchilarning manfaatlaridagi yoshga bog'liq o'zga-rishlarni kuzatish imkonini beradi (oxir-oqibat, foydalanuvchining formulyasi bir necha yilga mo'ljallangan).

"Kutubxonachining eslatmalari" - bu alohida foydalanuvchining ma'lum bir vaqt oralig'ida o'qishiga rahbarlik qilishning aniq natijasi va keyingi ish yo'nalishlari haqida fikr yuritish, xulosalar. Kutubxonachining eslatmalarida o'qish bo'yicha ko'rsatmalar va tahlillar bilan bog'liq eslatmalar mavjud.

Har bir foydalanuvchi formulalarining ushbu ustunidagi yozuvlar birinchi navbatda foydalanuvchi haqidagi umumiy ma'lumotlarni tahlil qilgandan so'ng, ularni adabiyotni tanlash motivlari ("Talab", "Talab sababi"), o'qishning mazmuni va ko'p qirraliligi haqidagi ma'lumotlar bilan bog'langandan so'ng kiritilishi kerak (ma'lum vaqt uchun chiqarilgan), adabiyotning turli turlari va janrlarini baholash mezonlari bo'yicha ("O'qigan narsangizga munosabat"). Bu erda, shuningdek, oila, maktab, tengdoshlarning ushbu foydalanuvchining o'qishiga ta'siri (yoki yo'qligi), uning turli ommaviy kutubxona tadbirlarida ishtirok etishi (yoki qatnashmasligi) to'g'risidagi ma'lumotlarni yozib olishingiz kerak. adabiyotning turli turlari va janrlarini baholash mezonlari bo'yicha ("O'qigan narsangizga munosabat"). Bu erda, shuningdek, oila, maktab, tengdoshlarning ushbu foydalanuvchining o'qishiga ta'siri (yoki yo'qligi), uning turli ommaviy kutubxona tadbirlarida ishtirok etishi (yoki qatnashmasligi) to'g'risidagi ma'lumotlarni yozib olishingiz kerak.

Adabiyotning turlari va janrlarini baholash mezonlari bo'yicha ("O'qigan narsangizga munosabat"). Bu erda, shuningdek, oila, maktab, tengdoshlarning ushbu foydalanuvchining o'qishiga ta'siri (yoki yo'qligi), uning turli ommaviy kutubxona tadbirlarida ishtirok etishi (yoki qatnashmasligi) to'g'risida, tanlovning mazmuni haqida ma'lumot yozishingiz kerak. boshqa manbalardan olingan adabiyotlar (uy kutubxonasi, maktab kutubxonasi, do'stlar kutubxonasi va boshqalar).

Boshqa o'rganish usullari:

Kuzatish kutubxonadagi kitobxon bolalarni o'rganishning muhim usuli hisoblanadi. Kuzatish - bu foydalanuvchilarni maqsadli, tizimli vizual o'rganish, so'ngra to'plangan hujjatlarni tizimlashtirish. Ular jamoat mulki bo'lgan kitoblarni qanday tanlashadi, ovoz chiqarib o'qish paytida qanday munosabatda bo'lishadi, kutubxonachining tavsiyalarini qanday qabul qilishadi, kitoblar haqida qanday gapirishadi.

Kuzatish usuli yosh kitobxonlarning amaliy xulq-atvorida (tadbirlar davomida faol yoki aksincha) namoyon bo'ladigan kutubxona tadbirlarining samara-dorligini tahlil qilib, tekshirish uchun ham qo'llanilishi mu,mkin.

Kutubxonachi ko'pincha foydalanuvchi sezmagan holda kuzatuv o'tkazadi (bu yashirin kuzatish). Ochiq kuzatishda kutubxonachi hakamlar hay'ati a'zosi yoki muxbir rolini

o'ynaydi. Kuzatish to'g'ridan-to'g'ri alo-qada yoki bilvosita (boshqa shaxslar orqali foydalanuv-chi haqida ma'lumot olganimizda) bo'lishi mumkin.

Kitobxon bolalarni yaxshi kuzatish kutubxonachining ularning kitobxonlik xulq-atvori haqidagi bilimni oshiradi.

Bolalarning o'qish jarayonlarini o'rganishga imkon beradigan tadqiqot usullari orasida so'rov usullari muhim o'rin tutadi: suhbat, anketalar va intervyular.

Suhbat nafaqat yakkatartibda o'qishga rahbarlik qilish, balki foydalanuv-chilarni o'rganish uchun ham asosiy usuldir. Bu bolaning shaxsiyatini yakka tartib-da o'rganilgan xususiyatlarini, uning qiziqishlarining tabiati va mazmunini, kognitiv faollikning umumiy darajasini, adabiy asarlarni idrok etishni va kattalar yordamini qabul qilishni aniqlashga yordam beradi. Yakka tartibda, ham guruh suhbatlar samaralidir.

Anketa - bu yozma so'rov bo'lib, unda foydalanuvchiga savollar tizimi beriladi. Savol berish katta hajmdagi ma'lumotlarni olish imkonini beradi va bolalar va o'smirlar o'qish jarayonlarini o'rganishda keng qo'llaniladi. Savol berish asosan o'smirlar va yoshlar uchun qo'llaniladi.

Kichik yoshdagi o'quvchilar uchun yozma javob yozish qiyin. Ular uchun asosiy usul – inter'vY. Bu og'zaki so'rov bo'lib, uning asosini foydalanuvchi bilan suhbat davomida tadqiqotchi (bizning holatda, kutubxonachi) ishlatadigan savollar ro'yxati tashkil etadi. Bu usul suhbatdosh bilan shaxsiy aloqa o'rnatish imkonini beradi

Og'zaki so'rovda kamroq savollar javobsiz qoladi, chunki siz har doim savolga aniqlik kiriti-shingiz mumkin. Foydalanuvchi eng faol, kutubxonachi esa savollar beradi va ruhiy ta'sirni kuzatadi. Shunday qilib, suhbat jarayoni so'roq va kuzatishni o'z ichiga oladi.

Bu uning anketaga nisbatan afzalligi. So'rovni tayyorlash va o'tkazishdagi asosiy qiyinchilik bu savol-ni shakllantirishdir. Savollar aniq shakllantirilishi kerak. Tarkibiga ko'ra, savollarning 2 turi mavjud: biznes, shaxsning muayyan harakatlari yoki bilimlari bilan bog'liq (masalan, "Ular sizga jurnallardan obuna bo'ladimi, qaysi biri?").

Ikkinchi tur - foydalanuvchining fikrini, uning har qanday hodisaga munosabatini bilish (masalan: "Kitob qahramonlaridan qaysi biri bilan do'st bo'lishni xohlay-siz? Nima uchun?"). "Safarga qaysi qahramonni olib ketardingiz? Nega?" ... Anketada vaziyatga oid savollar ham bo'lishi mumkin. Bir yoki 2-3 savol bo'yicha ma'lumot olishingiz mumkin bo'lgan tez so'rovlar keng qo'shimcha tekshiruv.

Eng muhim bosqich - so'rov natijalarini sarhisob qilish: materialni ma'lum mezonlar bo'yicha guruhlash. So'rov nima uchun o'tkazilganligini, ular nimani bilishni va olingan natijalardan qanday foydalanishni unutmaslik kerak.

Tadqiqot foydalanuvchilarni o'rganish uchun katta imkoniyatlar yaratadi - biz o'qish motivlarini, turli xil va janrdagi adabiyotlarni idrok etish darajasini,

kutubxonaning bolalarda o'qish madaniyati ko'nik-malarini rivojlantirishga ta'siri darajasini va boshqa-larni aniqlaymiz.

Eksperiment - bu tadqiqot boshida oqlangan farazning to'g'riligini ilmiy ob'ektiv va dalillarga asoslangan tekshirishni ta'minlaydigan kompleks tadqiqot usuli.

Kutubxonachi kitobxonlar bilan kundalik ishida eksperimental usulni sof shaklda ishlata olmaydi (bu kerak emas), chunki u ilmiy tadqiqotda qo'llaniladi. Ko'pincha u yosh kitobxonlar uchun tabiiy psixologik va pedagogik eksperiment sifatida tavsiflanishi mumkin bo'lgan vaziyatlarni yaratadi, bu esa foydalanuv-chilarni o'rganishni ularning tarbiyasi va rivojlanishi bilan birlashtirishga imkon beradi.

Ularning yordami bilan u nafaqat o'qish mazmu-nini, uning ko'p qirraliligini, afzal ko'rgan nashrlari assortimentini, adabiyotga murojaat qilishning etakchi sabablarini va o'qishni baholash mezonlarini aniqlash va qayd etishga intiladi, balki o'z oldiga maqsad qilib qo'yadi. Har bir bolaga kitoblarni tavsiya qilishda, o'qi-gan kitoblari haqida suhbatlarda, ovozda o'qish paytida va tadbirlalarda turli usullarni sinab ko'rish, keyingi yuqori bosqichga o'tishga yordam bering.

Masalan, kitob bolaga qanday ta'sir qilishini - kattalarning ifodali o'qishini tinglaganda u qanday voqealar va qanday asar qahramonlarni aniqlaydi, qanday kayfiyat va tuyg'ularni uyg'otdi, unga yoqdimi yoki yo'qmi va hokazolarni bilish uchun kutubxonachi eksperiment o'tkazishi mumkin.

O'qish va uning ishtirokchilarini kitob uchun rasmlar chizishga taklif qilish (kutubxonachi eksperiment maqsadlariga muvofiq chizmalar mavzularini oldindan o'ylab topadi).

Kutubxonachi turli xil kitobxonlarning bir xil mavzudagi chizmalarini tahlil qilib, u yoki bu foydalanuvchilar guruhi tomonidan ma'lum janr va turdagi adabiyotlarni idrok etishning yakkatartibda va tipolo-gik xususiyatlari to'g'risida qiyosiy ma'lumotlarni oladi.

Foydalanuvchi-bolani o'rganishning tavsiflangan usullari kutubxonachi tomonidan muayyan ta'lim mu-ammolarini hal qilish zarurati bilan belgilanadigan turli xil ish jarayonlarda qo'llaniladi. Eng katta muvaffaqi-yatga turli usullardan kompleks foydalanish orqali eri-shiladi.

Xo'sh, nima uchun biz kutubxonada kitobxon bolani o'rganamiz? Nafaqat kitobxonlarning allaqachon shakllangan qiziqishlarini qondirish va qo'llab-quvvatlash, balki yangi foydalanuvchilarning qiziqishlarini rag'batlantirish, yuqori o'qish didi va xilma-xil ehti-yojlarni rivojlantirish uchun. Kutubxonada foydalanuv-chini o'rganish va uni tarbiyalash o'rtasida keskin che-gara yo'q

Xulosa.Bugungi kunda yakka tartibda kutubxona – axborot xizmati ko'rsa-tishning asosiy maqsadlaridan biri kutubxonaning shaxsning mutolaa orqali ijtimoiylashuvi va uning axborot bilan ta'minlanishida yordam berishdan iboratdir.

Adabiyotlar

1. Mirziyoyev.Sh.M.Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston", 2021.-464 b
2. Мирзиёев Ш.М. "Миллий тараqqиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босqичга кўтарамиз". 1 жилд Т.: "Ўзбекистон", НМИУ, 2017 й. – 592 бет.
3. Yakubjonovna K. M. Increase Love to Reading, Learning Culture of Getting Information //JournalNX. – С. 28-31.
4. Khakimova M. Y. Reading Culture–Intellectual Potential // American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education. – С. 119-134.
5. Khakimova M. Y. Analysis of The Process of Forming Reading Culture Among Young in Republic of Uzbekistan //AMALIY VA FUNDAMENTAL TADQIQOTLAR JURNALI. – 2024. – Т. 3. – №. 9. – С. 6-10.
6. Хакимова М. МАКТАБ КУТУБХОНАЛАРИДА БОШЛАНГИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИДА МУТОЛАА МАДАНИЯТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ //Information Library Magazine'INFOLIB'. – 2023. – №. 4.
7. Nosirov , U. . (2024). CURRENT ISSUES IN LIBRARY AND INFORMATION SERVICES. FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA JURNALI | JOURNAL OF SCIENCE, EDUCATION, CULTURE AND INNOVATION, 3(9), 28–32. Retrieved from <https://mudarrisziyo.uz/index.php/innovatsiya/article/view/1519>
8. O'.Nosirov, & Irgashova Dildora. (2024). KUTUBXONA-AXBOROT MUASSASASI FAOLIYATINI BOSHQARISHDA MULOQATNING ROLI. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10645026>
9. Носиров У. МУТОЛАА-МАДАНИЯТНИНГ МУҲИМ ЭЛЕМЕНТИ СИФАТИДА //Information Library Magazine'INFOLIB'. – 2024. – Т. 46. – №. 4.
10. Mannonov Yusup. (2024). KUTUBXONACHILIK TARIXINING AXBOROT-KUTUBXONALARINING RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10645044>
11. Mannonov, Y. (2024). AXBOROT-KUTUBXONA FAOLIYATIDA CHATLARNI TASHKIL ETISH USUL VA VOSITALARI TAHLILI . "Science Shine" International Scientific Journal. извлечено от <https://science-shine.uz/index.php/ilmnuri/article/view/1168>
12. Цай И. К., Артемьева Е. Б. Развитие информационно-библиотечной системы Узбекистана в контексте исторических трансформаций // Труды ГПНТБ СО РАН. 2019. № 1. С. 22-25.
13. Цай И. К. Проблемы интеграции издательств, книготорговых и информационно-библиотечных учреждений в Республике Узбекистан // Научные и технические библиотеки. 2021a. № 12. С. 57-68 [Tsai IK (2021a) Problems of integration of publishing houses, bookselling and information and library institutions in the Republic of Uzbekistan. Nauchnye i tekhnicheskie biblioteki 12: 57-68. (In Russ.)]. DOI: <https://doi.org/10.33186/1027-3689-2021-12-57-68>.
14. Цай И. К. Формирование системы обязательного экземпляра в Республике Узбекистан // Труды ГПНТБ СО РАН. 2021b. № 2. С. 60-64 [Tsai IK (2021b) Formation of the legal deposit system in the Republic of Uzbekistan. Trudy GPNTB

- SO RAN 2: 60-64. (In Russ.)]. DOI: <https://doi.org/10.20913/2618-7515-2021-2-60-64>.
15. Цай, И. К. Развитие библиотечного образования в Республике Узбекистан = Development of library education in the republic of Uzbekistan / И. К. Цай // Труды ГПНТБ СО РАН. – 2020. – № 2. – С. 63–68.
 16. Qurbanova M. O 'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida axborot-resurs markazi faoliyatini rivojlantirish bo 'yicha amalga oshirilgan tizimli islohotlar tahlili. – 2024.
 17. Lyudmila Nigmatovna Muminkhodjaeva. (2024). INTENSIFICATION OF THE PROCESS OF TRAINING SPECIALISTS IN CULTURAL UNIVERSITIES THROUGH THE USE OF MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13757191>
 18. Абдуганиева З. М. Культура Общения В Библиотеках //Miasto Przyszłości. – 2024. – Т. 52. – С. 127-130.
 19. Grebenyuk M. V. The Emergence, Development, and Transformation of Library Marketing in European Countries //Miasto Przyszłości. – 2024. – Т. 52. – С. 116-122.
 20. Гребенюк, М. В. Информационные технологии в образовании: взаимодействие педагога с информационно-коммуникационными технологиями и совершенствование информационной компетентности / М. В. Гребенюк // Информационные технологии. Проблемы и решения. – 2020. – № 3(12). – С. 36-40.
 21. Гребенюк, М. Востребованность информационно-библиотечных учреждений и профессии библиотекаря в современном мире / М. Гребенюк. – Текст: непосредственный // Oriental Art and Culture. – 2020. - №5. – С. 15-21
 22. Martin V. G. YOUTUBE AS A MARKETING TOOL IN PROMOTING LIBRARY SERVICESv //PEDAGOGIKA, PSIXOLOGIYA VA IJTIMOIIY TADQIQOTLAR JURNALI. – 2024. – Т. 3. – №. 8. – С. 116-126.
 23. Матмурадова М. И., Бердиева З. Ш. ПЕРЕВОДЫ ПРОИЗВЕДЕНИЙ МАХТУМКУЛИ НА УЗБЕКСКИЙ ЯЗЫК //Экономика и социум. – 2023. – №. 11 (114)-1. – С. 870-873.
 24. Матмурадова М. И. МАЪЛУМОТНОМА НАШРЛАР, УЛАРНИНГ АХБОРОТ–БИБЛИОГРАФИЯ ХИЗМАТИДА ТУТГАН ЎРНИ //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – Т. 31. – №. 2. – С. 22-29.